

4. Левченко Л. В. Дієва державна інвестиційна політика як засіб активізації інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Л. В. Левченко, Д. С. Турчанинова. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vlca_Ekon/2011_37/15.pdf
5. Ліщинська Л. Б. Формування ефективної інвестиційної політики України [Електронний ресурс] / Л. Б. Ліщинська, Л. Ю. Сіденко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/74647.doc.htm
6. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України : аналітична доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_nauk_an_rozrobku/ynvestyc_polityka.pdf
7. Ткачик Ф. П. Дефініції інвестиційної політики в сучасних умовах реформування економіки України [Електронний ресурс] / Ф. П. Ткачик. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18182/1/58-Tkachuk-99-101.pdf>

Луговая Марина. Реформирование инвестиционной политики в контексте европейской интеграции. В статье исследуются особенности реформирования инвестиционной политики Украины в условиях европейской интеграции. Определяется понятие «инвестиционная политика». Установлена роль инвестиций в структурной перестройке экономики Украины. Выявлена необходимость развития рынка иностранных инвестиций в условиях европейской интеграции. Раскрыты функции инвестиционной политики. Обобщены особенности инвестиционной политики Европейского Союза, ее фундаментальные принципы и основы. Определены важность использования опыта ЕС для Украины. Охарактеризованы основные черты инвестиционной деятельности Украины. Выяснено проблемные стороны инвестиционной политики Украины и необходимость ее реформирования, учитывая курс Украины на интеграцию в Европейский Союз. Выделены приоритетные направления реформирования инвестиционной политики Украины в контексте европейской интеграции.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная политика, рынок инвестиций, европейская интеграция, Европейский Союз.

Luhova Maryna. Investment Policy Reform in the Context of European Integration. The article investigates the features of reforming investment policy of Ukraine in the context of European integration. The notion of «investment policy» is determined. The role of investment in economic restructuring Ukraine is outlined. The importance of foreign investment market development in the context of European integration is identified. The functions of investment policy are revealed. The features of the investment policy of the European Union, its fundamental principles and bases are summarized. Determined The importance of the experience of the EU to Ukraine is highlighted. The basic features of the investment activity in Ukraine are characterised. Problematic sides of investment policy of Ukraine and the necessity of investment reform in Ukraine's course towards integration into the European Union are grounded. Priority areas of investment policy reform in the context of Ukraine's European integration highlighted.

Key words: investment, investment policy, investment market, European integration, European Union.

Стаття надійшла до редколегії
11.09.2013 р.

УДК 338.1.339.5

Ольга Коляда

Особливості впливу зони вільної торгівлі між Україною та ЄС на основні компоненти економічної безпеки України

Проаналізовано вплив створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС на економічну безпеку України. Досліджено фінансову, енергетичну, сировинно-ресурсну, науково-технологічну, продовольчу й зовнішньоекономічну безпеку України. Доказано, що поряд із негативними наслідками, спровокованими відтермінуванням створення зони вільної торгівлі, існують також загрози економічній безпеці України, спричинені майбутньою лібералізацією торговельного режиму. Указано, що за сприятливих обставин Угода про вільну торгівлю могла би стати запорукою початку суспільно важливих реформ, забезпечуючи незворотність європейської інтеграції України, підтверджуючи остаточний вибір на користь європейської моделі суспільного та економічного розвитку.

Ключові слова: Угода про вільну торгівлю, фінансова безпека, енергетична безпека, сировинно-ресурсна безпека, науково-технологічна безпека, продовольча безпека, зовнішньоекономічна безпека.

© Коляда О., 2013

Постановка наукової проблеми та її значення. Європейські інтеграційні процеси – одна з найважливіших складових частин сучасної зовнішньоекономічної політики України. Водночас Угода про асоціацію з ЄС – важливий фактор економічного розвитку України й загроза функціонування окремих галузей української економіки.

В умовах європейських інтеграційних процесів зростають відкритість вітчизняної економіки та її залежність від кон'юнктури зовнішніх ринків, що зумовлює посилення впливу на економічну безпеку держави. Надмірна відкритість економіки, незбалансована структура взаємної торгівлі між Україною і ЄС, імпортна й технологічна залежність нашої держави активізують згубний вплив внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці України.

Водночас Україна зацікавлена в активізації інтеграційних процесів із ЄС, адже інтенсивна співпраця несе в собі не лише загрози економічній безпеці країни, а й помітні вигоди. У контексті викладеного актуальними є виявлення та ґрунтовний аналіз загроз і позитивних тенденцій економічної безпеки України в умовах створення зони вільної торгівлі з ЄС.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Сьогодні існує багато досліджень у сфері економічної безпеки та її складників. Потрібно відзначити наукові роботи І. А. Белоусової, З. Варналія, О. С. Власюка, Г. Пастернака-Тарануценка. Численні розвідки присвячено особливостям створення зони вільної торгівлі між Україною і ЄС. У цьому напрямі працюють І. Г. Бабець, Джулія Лангбейн, Г. І. Мерніков. Проте поки відсутній комплексний аналіз впливу Угоди про вільну торгівлю на економічну безпеку України загалом та її окремих компонентів зокрема.

Мета й завдання статті. Перспективи подальшого розгортання економічної співпраці України та ЄС у межах Угоди про вільну торгівлю отримують неоднозначні оцінки громадськості, тому важливо здійснити науковий аналіз майбутніх сценаріїв взаємодії сторін Угоди, що є метою цієї статті. Для її реалізації потрібно розглянути основні положення Договору про вільну торгівлю, систематизувати інформацію про зміну митних тарифів у торгівлі країн, визначити основні загрози економічній безпеці України, які виникнуть під час лібералізації взаємної торгівлі, передбачити можливі варіанти розвитку економічної взаємодії сторін Угоди.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Угоди про асоціацію – найбільш просунутий вид міжнародних угод, які ЄС може укласти з третіми країнами, із якими ЄС готовий розвивати міцні тривалі союзницькі відносини, що ґрунтуються на взаємній довірі та повазі до спільних цінностей.

Більше ніж через п'ять років інтенсивних переговорів 30 березня 2012 р. в Брюсселі розпочалося парафування Угоди про асоціацію між Євросоюзом й Україною. Після підписання кожної зі 160 сторінок політичного тексту 19 липня 2012 р. парафовано 1100 сторінок об'ємної політичної частини стосовно створення поглибленої та всеосяжної ЗВТ (Зони вільної торгівлі). Після офіційного підписання УА, із початком набуття чинності її «економічних» розділів, УА могла б стати дороговказом суспільно важливих реформ, забезпечуючи незворотність європейської інтеграції України, підтверджуючи остаточний вибір на користь європейської моделі суспільного й економічного розвитку [5].

Економічна, секторальна й торговельна частини – найбільші за обсягом та найскладніші за рівнем деталізації складниками УА. Водночас саме цей компонент УА, не применшуючи значення інших частин, може принести найбільш відчутні результати для України – для споживачів, бізнесу тощо – уже в найближчій перспективі. Проте ці частини також несуть у собі найбільші ризики, вони матимуть серйозні макроекономічні наслідки для економіки України, а також передбачають масштабні зміни українського законодавства за багатьма напрямками й секторами економіки, оскільки пов'язані з потребою проведення великої кількості реформ. Тільки прорахована довгострокова економічна політика та реальний прогрес у ринкових перетвореннях дадуть змогу Україні повністю скористатись усіма перевагами створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі й мінімізувати основні ризики. Отож, економічна, секторальна й торговельна частини УА можуть не просто регулювати двосторонню торгівлю, а й за наявності політичної волі та за підтримки суспільства – закласти певною мірою основи для нової моделі соціально-економічного розвитку України [10].

На сучасному етапі з європейською інтеграцією, зокрема зі створенням зони вільної торгівлі з ЄС, прямо пов'язується гарантування економічної безпеки в Україні. Відтермінування створення зони вільної торгівлі має негативні наслідки для економічної безпеки України: зменшення темпів

зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту, збереження нераціональної структури зовнішньої торгівлі, скорочення поставок високотехнологічної продукції на ринок ЄС, зменшення конкурентоспроможності національної економіки.

Частина УА щодо поглибленої й усеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) – «Торгівля та питань, пов'язані з торгівлею» – передбачає лібералізацію торгівлі товарами, послугами, руху капіталів і поточних платежів і, частково, руху робочої сили [6].

Як відомо, на сьогодні ЄС – один із найбільших торговельних партнерів України. Близько третини зовнішньоторговельного обороту України припадає на торгівлю з країнами ЄС-27. Крім того, за даними Державної служби статистики, обсяг прямих інвестицій в економіку України з країн ЄС на 1 жовтня 2011 р. становив 38,8 млрд дол. США, що складає 80 % загального обсягу інвестицій в Україну [5].

Мета положень щодо створення ПВЗВТ як угоди про зону вільної торгівлі «нової генерації» – не тільки скасування чи суттєве зменшення митних тарифів для понад 95 % тарифних позицій і далекосяжна лібералізація торгівлі послугами, що охоплює всі способи надання послуг, а й положення щодо інвестицій, охорони інтелектуальної власності, у т. ч. географічних зазначень, державних закупівель, правил конкуренції, прозорості регулювання, сталого та гармонійного розвитку. Також частина Угоди щодо ПВЗВТ міститиме положення щодо усунення й попередження нетарифних обмежень у торгівлі, зокрема технічних бар'єрів, стандартизації, метрології, акредитації та оцінки відповідності, а також санітарних і фітосанітарних заходів [10].

Створення зони вільної торгівлі матиме переваги та недоліки, а також неоднаковий вплив на різні галузі української економіки. Це зумовлює неоднозначність впливу лібералізації торгівлі на економічну безпеку України в цілому й окремі її компоненти зокрема.

Фінансова безпека України зазнає двоякого впливу від створення зони вільної торгівлі (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка впливу зони вільної торгівлі на фінансову безпеку України*

Опис позитивного впливу	Опис негативного впливу
Активізація економічної діяльності, зростання інвестицій і ВВП сприятимуть зростанню національного доходу, а відтак і збільшенню доходів бюджету	Сплата податків філіями іноземних фінансових установ до бюджетів країн розміщення головних офісів, скасування збору до Пенсійного фонду від операцій обміну валют зумовлять зменшення доходів бюджету
Покращення доступу фінансових установ і бізнесу загалом до потужних інвестиційних ресурсів ЄС, матиме позитивний вплив на зростання ПІІ та залучення позикового капіталу	Зниження відсоткових ставок і зростання імпорту збільшуватиме споживання домогосподарств, що матиме суперечливіший вплив на рівень заощаджень та обсяг внутрішніх інвестицій
Перехід України до режиму вільно конвертованої валюти	Збільшення припливу іноземного капіталу може спричинити підвищення курсу гривні
Покращення доступу до потужних і дешевих ресурсів	Зменшення державних можливостей контролю над розвитком фінансових інституцій
Підвищення якості українського законодавства	Збільшення залежності від зовнішніх чинників
Розвиток фондового ринку	Збільшення банкрутств серед тих, хто не витримає жорсткішої конкуренції
Розвиток недержавного пенсійного забезпечення	Спрощення митних процедур потребуватиме витрат на переобладнання та перепідготовку фахівців
Удосконалення боротьби з відмиванням коштів	Затвердження норм ЄС зумовить зростання виробничих витрат
Удосконалення страхового ринку	

* Складено автором.

Загрози фінансовій небезпеці, що можуть виникнути в короткостроковому періоді, компенсуються довгостроковими вигодами. Наприклад, зобов'язання уряду зі здійснення реформ, потрібних

для укладення угоди про вільну торгівлю з ЄС, підвищить довіру іноземних компаній до вітчизняної економіки, а відтак збільшить приплив іноземних інвестицій. Збільшення витрат національних виробників на стандартизацію сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної продукції та, як наслідок, збільшенню її експорту на світові ринки й зміцненню позиції вітчизняних виробників на внутрішньому ринку.

Енергетична безпека. Україна та ЄС уже активно співпрацюють в енергетичній сфері. Зокрема, функціонують п'ять спільних робочих груп щодо ядерної безпеки, транзиту та постачання вуглеводнів, реформування енергоринку, інтеграції ринків електроенергії й газу, питань енергоефективності, зміни клімату та відновлюваних джерел енергії.

Створення зони поглибленої вільної торгівлі (ЗВТ+) та запозичення Україною енергетичних *acquis* ЄС сприятиме не лише поглибленню двостороннього партнерства й розвитку торгівлі енергоносіями, а й поглибленню двостороннього партнерства та розвитку торгівлі енергоносіями. Українські (передусім приватні) компанії, які видобувають газ або виробляють електроенергію й не мають можливості її реалізувати за межами країни, зокрема експортувати в ЄС, зможуть вийти на європейський ринок і таким чином диверсифікувати ринки збуту своєї продукції [1, с. 156].

Українські виробники та експортери електроенергії отримають можливість залучення інвестицій у модернізацію виробничих потужностей, а також кращі умови діяльності на ринку через покращення системи регулювання (більш неупереджені й прогнозовані рішення регуляторного органу).

Українські підприємства вугільної промисловості зможуть ефективніше розв'язувати соціальні проблем шахтарських міст, а також реалізовувати вугілля за вищими цінами [3].

Запорукою енергетичної безпеки України слугуватимуть також збільшення доходів бюджету завдяки зростанню тарифів на електроенергію, покращення умов для інтеграції у європейській структурі та впровадження європейських стандартів безпеки й охорони довкілля, можливість використання ресурсів ЄС для розв'язання внутрішніх питань у рамках відповідних інструментів допомоги.

Водночас існують фактори, певні загрози енергетичній безпеці України, пов'язані зі створенням зони вільної торгівлі. По-перше, вітчизняні виробники та експортери електроенергії змушені будуть збільшити витрати на модернізацію й забезпечення дотримання стандартів ЄС. Зростання конкуренції зробить можливим витіснення українських компаній із ринку або поглинання європейськими конкурентами.

По-друге, українські енергопостачальні компанії зіткнуться з потребою структурних та організаційних змін через запровадження конкуренції на ринку постачання (збуту) електроенергії [7].

По-третє, українські підприємства вугільної промисловості отримають жорсткіші умови отримання державних коштів і посилено конкуруватимуть на внутрішньому ринку через збільшення імпорту вугілля з ЄС та інших країн.

По-четверте, побутові й промислові споживачі електроенергії змушені будуть оплачувати отримані послуги за вищими тарифами.

Сировинно-ресурсна безпека. Асоціація з ЄС може позитивно вплинути на стан сировинно-ресурсної безпеки України. Наприклад, українська сторона може розпочати переговори щодо приєднання України до Пан'євросередземноморської території кумуляції, що дасть змогу використовувати сировину походженням з усіх європейських країн у виробничих процесах в Україні й потім експортувати готову продукцію до ЄС за нульовими ставками ввізного мита [9]. Водночас природно-ресурсна база України, зокрема її прикордонних до ЄС заповідних територій, може виявитися під загрозою вичерпання. Особливої уваги потребує трудові ресурсна безпека як компонент сировинно-ресурсної безпеки. Міграційні процеси зумовлюють зменшення кількості населення України. Загрозу економічній безпеці України становить відтік за кордон кваліфікованої робочої сили на більш низькі професійні позиції, на некваліфіковані роботи, від'їзд за індивідуальними запрошеннями на роботу молоді й висококваліфікованих кадрів, зокрема науковців [3].

Науково-технологічна безпека. Забезпечення розвитку науково-технологічного потенціалу держави як основи її сталого економічного зростання має стати одним із пріоритетних напрямів державної політики національної безпеки України.

Серед основних чинників катастрофічної ситуації в науково-технологічній сфері слід виділити відсутність у суспільства та його політичної еліти усвідомлення сучасної ролі науки як основи економічного відродження України [3].

Україна нині не спроможна забезпечити прискорений розвиток технологій і високотехнологічних галузей, оскільки параметри її інноваційно-технологічного розвитку вже давно перебувають за межами граничних інтервалів. Саме тому поглиблення торговельної співпраці з ЄС може дати поштовх науково-технологічному співробітництву, зокрема сприяти залученню України до передових технологій, реалізації її наукового потенціалу, додатковому фінансуванню вітчизняних науково-дослідних організацій і установ, що беруть участь у спільних проектах. А ці фактори виведуть науково-технологічну безпеку України на якісно вищий рівень [11, с. 98].

Водночас відзначимо, що європейські технології, до яких Україна отримає доступ, не будуть найновішими, що зумовлено закономірними процесами міжнародної передачі технологій. І хоча для вітчизняної промисловості, яка характеризується низькою технологічною адаптивністю, має значення не новизна технологій, а доцільність їх упровадження, усе ж варто зважати на ймовірність їх шкоди навколишньому середовищу. Більше того, погоджуємося з думкою І. Г. Бабець, що імпорт застарілих технологій розв'язує проблему оновлення матеріально-технічної бази підприємств лише в короткостроковому періоді й не сприяє науково-технологічному розвитку галузі промисловості в довгостроковій перспективі [1, с. 181].

На сучасному етапі наука в Україні фінансується за «залишковим принципом», уже нині спостерігається втрата кадрового наукового потенціалу. Україна перетворилася на постачальника інтелектуального потенціалу найрозвиненішим державам світу. Чимало вітчизняних науковців і фахівців роками працює за кордоном на контрактній основі. Оскільки Угода про асоціацію значно спростить процедуру еміграції до ЄС, науково-технологічна безпека України зазнає ще більшої нестабільності [2].

Продовольча безпека України. Актуальною проблемою економічної безпеки є забезпечення належного стану аграрного сектору. Сільське господарство – єдине серед основних галузей національної економіки на сьогодні збиткове впродовж останнього часу, унаслідок чого знизилася можливість для розширеного відтворення. Україна втрачає свої позиції на світовому аграрному ринку й перетворюється з експортера в імпортера продовольства, зокрема такого стратегічно важливого, як продовольча пшениця та цукор. Ці диспропорції можуть посилитись унаслідок створення зони вільної торгівлі з ЄС, адже в Угоді про асоціацію задекларовано практично повне усунення тарифного регулювання торгівлі сільськогосподарською продукцією. На більшість цієї продукції і з боку України, і з боку ЄС відбуватиметься поступове зниження мит до нуля. Лише незначна кількість сільськогосподарської продукції потраплятиме під обмеження тарифними квотами [8]. У таких умовах українські аграрії, які вже зараз демонструють збитковість, не зможуть повноцінно вести конкурентну боротьбу на ринку, що спричинить їхнє банкрутство, а отже – підірве продовольчу безпеку України.

Зниження рівня продовольчого споживання в кількісному і якісному вимірах – одна з причин зменшення природного приросту населення, тривалості його життя, погіршення інших показників життєдіяльності населення як головної продуктивної сили.

Відкриття вітчизняного ринку спричинить імпорт не лише якісної, а й контрабандної продовольчої продукції невідомого походження, яка загрожує не тільки економіці країни, а й здоров'ю населення.

Зовнішньоекономічна безпека. Зовнішньоекономічна безпека полягає в спроможності держави протистояти впливу негативних зовнішніх економічних чинників і мінімізувати заподіяні ними збитки, активно використовувати участь у світовому поділі праці задля створення сприятливих умов для розвитку економіки, забезпечувати відповідність зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам [8].

Європейський Союз – один із найбільших торговельних партнерів України. Проте взаємна торгівля партнерів із ЄС не збалансована. 2011 р. негативне сальдо зовнішньої торгівлі України з ЄС становило 2404,2 млн дол. США. У структурі українського експорту переважали чорні метали – 31,1 %, руди, шлаки та зола – 11 %, електричні машини – 9,4 %. Основа товарного імпорту з країн ЄС – продукція галузей IV технологічного укладу: механічні машини – 11,8 %, електричні машини – 9,4 %, фармацевтична продукція – 8,1 % [5].

Отже, основними негативними тенденціями в зовнішній торгівлі Україні з країнами ЄС є негативне торговельне сальдо, а також сировинна орієнтація експорту, які становлять загрозу зовнішньоекономічній безпеці України.

Лібералізація торговельних відносин із ЄС без чіткої експортно-імпоротної стратегії держави може більше погіршити стан зовнішньоекономічної безпеки України. Крім того, безпосередньою загрозою вважаємо перехід стратегічних об'єктів під контроль іноземних інвесторів у таких ключових галузях економіки, як енергетика, банківська сфера, промисловість.

Негативний вплив зони вільної торгівлі частково компенсується імовірними позитивними тенденціями стану зовнішньоекономічної безпеки України в умовах лібералізації торгівлі. Результати аналітичної роботи співробітників Міжнародного центру перспективних досліджень засвідчують, що вітчизняні експортери отримують низку переваг від підписання Угоди про поглиблену вільну торгівлю:

- 1) набуття конкурентних переваг, порівняно з іншим експортерами до ЄС;
- 2) здешевлення вітчизняної продукції на європейських ринках;
- 3) підвищення якості вітчизняної продукції;
- 4) заощадження коштів і часу на експортні операції;
- 5) розширення ринків збуту в третіх країнах.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, лібералізація умов торгівлі між Україною та ЄС має двоякий вплив на економічну безпеку України в короткостроковій перспективі, проте в разі зваженої економічної політики серйозні загрози національній безпеці можливо усунути.

За сприятливих обставин Угода про вільну торгівлю могла би стати дороговказом суспільно важливих реформ, забезпечуючи незворотність європейської інтеграції України, підтверджуючи остаточний вибір на користь європейської моделі суспільного та економічного розвитку.

Нині важливо осмислити зміст Угоди, щоб правильно оцінити масштаб можливих утрат для майбутнього України та потенційний вплив на її економічну безпеку. Незважаючи на існування істотних загроз окремим галузям української економіки, зважена економічна політика України та використання найкращого світового досвіду дадуть змогу компенсувати короткострокові витрати довгостроковими перевагами від вільної торгівлі.

Джерела та література

1. Бабець І. Г. Теоретико-методологічні та прикладні підстави зміцнення економічної безпеки регіонів України в процесі міжнародного співробітництва з країнами ЄС : монографія / І. Г. Бабець. – Львів : [б. в.], 2011. – 373 с.
2. Белоусова І. А. Економічна безпека як стратегічна складова національної безпеки України [Електронний ресурс] / І. А. Белоусова. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2010/5-6/201036zmist.html>
3. Варналій З. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України [Електронний ресурс] / З. Варналій. – Режим доступу : <http://www.rnbo.gov.ua/news/25.html>
4. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О. С. Власюк ; Нац. ін-т проблем міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К. : [б. в.], 2008. – 48 с.
5. Громадська експертна рада при Українській частині Комітету з питань співробітництва Україна-ЄС. Угода про асоціацію – цінність, яку можна втратити [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kas.de/wf/doc/kas_30051-1522-13-30.pdf?120130092259
6. Лангбейн Джулія. ЗВТ між ЄС та Україною: плюс чи мінус? [Електронний ресурс] / Джулія Лангбейн. – Режим доступу : cps.com.ua/pub/files/54/76/EF_November_2009_UKR.pdf
7. Енергетична безпека України 2020: виклики, можливості, сценарії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-energy.org/post/13066>
8. Кравчук П. Я. Європейська інтеграція України та її зовнішньоекономічна безпека [Електронний ресурс] / П. Я. Кравчук. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/75345.doc.htm
9. Мерніков Г. І. Європейська інтеграція України та економічна безпека держави [Електронний ресурс] / Г. І. Мерніков. – Режим доступу : <http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/100.htm>
10. Міжнародний центр перспективних досліджень. Оцінка наслідків Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.icps.com.ua/files/articles/68/76/fta_eu_impact.pdf
11. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави / Г. Пастернак-Таранушенко ; за ред. проф. Б. Кравченка. – К. : Ін-т держ. управління і самоврядування при Кабінеті Міністрів України, 1994. – 140 с.
12. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251.0

Коляда Ольга. Особенности влияния зоны свободной торговли между Украиной и ЕС на основные компоненты экономической безопасности Украины. Исследуется влияние создания зоны свободной торговли между Украиной и ЕС на экономическую безопасность Украины. Рассматривается финансовая, энергетическая, сырьевая ресурсная, научно-технологическая, продовольственная и внешнеэкономическая безопасность Украины. В статье доказано, что наряду с негативными последствиями, спровоцированными отсрочкой создания зоны свободной торговли, существуют также угрозы экономической безопасности Украины, вызванные будущей либерализацией торгового режима. Вместе с тем указывается на то, что при благоприятных обстоятельствах соглашение о свободной торговле могло бы стать залогом начала общественно важных реформ, обеспечивая необратимость европейской интеграции Украины, подтверждая окончательный выбор в пользу европейской модели общественного и экономического развития.

Ключевые слова: Соглашение о свободной торговле, финансовая безопасность, энергетическая безопасность, сырьевая ресурсная безопасность, научно-технологическая безопасность, продовольственная безопасность, внешнеэкономическая безопасность.

Koliada Olga. The Impact of a Free Trade Area Between Ukraine and the EU on the Main Components of the Economic Security of Ukraine. The author examines the impact of a free trade area between Ukraine and the EU on the economic security of Ukraine. The financial, energy, raw materials, resource, science and technology, food and foreign security of Ukraine were taken to review. It is proved that, along with the negative effects provoked by deferred FTA, there are also threats to the economic security of Ukraine, caused by future liberalization of trade regimes. However, the article states that under favorable circumstances FTA could be the key to start socially important reforms, ensuring the irreversibility of Ukraine's European integration, confirming the final choice in favor of a European model of social and economic development.

Key words: FTA, financial security, energy security, resource security, science and technology security, food security, external security.

Стаття надійшла до редколегії
18.09.2013 р.

УДК 327(438+477)+339.92(438+477):502

**Світлана Сидорук,
Анна Цап**

Екологічні проекти та програми в межах транскордонного співробітництва України й Польщі

Схарактеризовано екологічні аспекти транскордонної співпраці України з Польщею. Проаналізовано процеси антропогенного впливу на прикордонні території сусідніх держав. Здійснено порівняння витрат польської та української сторін, спрямованих на покращення навколишнього середовища. Досліджено основні напрями співпраці між Польщею й Україною в екологічній сфері. Окреслено сильні та слабкі сторони розвитку польсько-українського транскордонного співробітництва. Досліджено екологічні програми й проекти, які реалізуються в межах транскордонного співробітництва між Польщею та Україною. Визначено джерела фінансування, основні завдання й результати, отримані внаслідок реалізації транскордонних екологічних програм і проектів. Виявлено пріоритети співпраці в цій сфері.

Ключові слова: забруднення, навколишнє середовище, екологічна сфера, транскордонне співробітництво, екологічні програми, проекти.

Постановка наукової проблеми та її значення. Поглиблення транскордонної співпраці – пріоритетний напрям державної та регіональної політики і України, і Польщі, який здатний забезпечити сталий соціально-економічний розвиток. Важливість реалізації екологічного напрямку транскордонного співробітництва пов'язана з тим, що для прикордонних територій досить вагома проблема запобігання транскордонним забрудненням, які виникають унаслідок перенесення забруднюючих речовин на територію суміжних держав повітряними масами й транскордонним стоком води, а також транскордонного перевезення небезпечних відходів. Тому питання, пов'язані з охороною навколишнього середовища на прикордонних територіях України й Польщі, – одна з ключових